

Dudás Károly

Tisztelt emlékező és gyászoló gyülekezet, kedves hozzátartozók, barátaim!

Mi vajdasági magyarok, az emlékezésen és a kegyeletadáson túlmenően még mindig gyászolunk, hiszen a ránk kényszerített hallgatás és feledés mérhetetlenül hosszú negyvenkilenc éve alatt még csak meg sem gyászolhattuk tisztességgel szeretteinket. Tolvajként lopakodva tehattük le csupán krizantémjainkat elhanyagolt temetőárok, birkalegelők, töltésoldalak, gazos parcellák, szemételepek mélyén rejtőző sírjainkra, a lelkünkben gyászolhattuk csak meg őket. Ártatlanul kivégzett magyarjainkat. Mert ma már egyetlen tisztességes ember számára sem kétséges, hogy ártatlanul haltak meg, s kizárólag azért, mert magyarok voltak. És mert horvátok voltak.

Amikor a VMDK még 1990 tavaszán a Vajdasági meg a Szerbiai Tudományos és Művészeti Akadémiához fordult, indítványozva, hogy vizsgálják ki a második világháború idején végrehajtott atrocitásokat, köztük a magyarok és németek ellen 1944 őszén elkövetett bűntény körülményeit is, hónapok múlva körnlbelül ezt a választ kapta: idővel majd sort kerítenek erre is. Azóta sem történt semmi. Negyvenkilenc év sem volt elegendő ahhoz, hogy rendezzük végre közös dolgainkat.

Hogy mit akarunk mi emlékező és gyászoló vajdasági magyarok?! Csak amit Matuska Márton is mond A megtorlás napjai című könyvében: Oda akarjuk "helyezni a mi halottainkat is a többi áldozat mellé, hogy az évfordulókon ők is megkapják a maguk koszorúját... Temessük el, számoljuk meg, írjuk be őket a halotti anyakönyvbe tisztességesen, és mondjuk meg róluk, hogy ők is áldozatok. S amikor megtörtént, akkor ne azt hirdessünk, hogy most ismét rajtunk a sor, hogy mindezt visszaadjuk kamatostul, mint szokás, hanem mondjuk, hogy ennek örökre vége."

És ez az embertelen, kisebbségellenes hatalom ezt sem akarta, s nem akarja most sem, tisztelt gyászoló gyülekezet. A vajdasági magyarság mélységesen elítéli az újvidéki vérengzést, az ott ártatlanul kivégzetteket a saját halottjainak tekinti. Épen ezért értetlenül és megdöbbenéssel tapasztaljuk, hogy azok, akiknek ez a dolga volna, negyvenkilenc hosszú év után sem tartják szükségesnek 44 őszének kegyetlen atrocitásairól szólni, az akkor történeteket a helyükre tenni. Hallgassunk róla és akkor meg sem történt?!

És mi most mégis itt állunk ártatlanul kivégzett hozzátartozóink, elődeink, nemzetársaink porladó csontjai felett, a tömegsírok felett, koszorút helyezünk el és gyertyát gyújtunk az emlékükre frissen felállított kereszt és kopjafa tövében. Szabadka község önkormányzatának jóvoltából a 44-es parcellán hamarosan emlékpark létesül, amelynek emlékfalára felvessük majd az ártatlanul kivégzettek névsorát. Engedjék meg, hogy mindannyiunk nevében köszönetet mondjak Matija és Josip Perčićnek, akik a tulajdonukban levő parcellát önzetlenül átengedték erre a nemes célra.

Tisztelt emlékező és gyászoló gyülekezet! Amikor most virágcsokorral a kezünkben, a gyertyák emlékidéző lobogásában itt állunk sokat szenvedett őseink poraldó csontjai felett, legalább gondolatban tegyünk egy szál virágot a besüppedt hantjára is – a kórógyiakéra, a szentlászlóiakéra, a herkócaiakéra – akikére már nem tesz, nem tehet senki virágot, mondjunk el értük egy Miatyánkot. S mondjunk el egyet idegen tájakon, idegen eszmékért és célokért - téves csatatéren - elesett kiskatonáink és tartalékosaink lelki üdvéért is.

Nyugodjatok békében, szerencsétlen sorsú, sokat szenvedett drága halottaink. Köszönsön majd rátok, s életben maradt hozzátartozóitokra, nagy bizonytalanságban és félelemben élő utódaitokra is az oly régóta várt feltámadás.

Szabadka, 1993.